

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΙΧΟΣ 41 • ΔΡΧ. 600 με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

10 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΒΥ

Η επετειακή εκδήλωση

Η αποκατάσταση του τοπίου

Διεθνείς Επιτροπές
για την ενημέρωση και εκπαίδευση

02.02.02

Παγκόσμια ημέρα
για τους υγροτόπους

Σε αυτό το τεύχος

Τη δεκαετή δημιουργική πορεία του γιόρτασε το ΕΚΒΥ στις 20 Νοεμβρίου 2001, στο Κέντρο ΓΑΙΑ του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, παρουσιάζοντας το έργο του. Η επιδοκimasία που εξέφρασαν οι προσκεκλημένοι αποτελεί ικανοποίηση για το προσωπικό του ιδρύματος, αλλά και ενίσχυση της αγωνίας του να φανεί αντάξιο στο μέλλον (σελ. 3-7).

Το τοπίο είναι ένα δυναμικό σύστημα που μεταβάλλεται με τις εποχές του έτους και με την πάροδο του χρόνου. Η αλλοίωσή του αφορά τη διάσπαση της συνοχής του ή τη μεταβολή του μωσαϊκού της κατανομής των οικοσυστημάτων και συμβαίνει όταν κυρίως μεταβάλλονται οι χρήσεις ή προστίθενται νέες (σελ. 8-9).

Η Επιτροπή για την Εκπαίδευση και την Επικοινωνία της IUCN είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο ειδικών στην επικοινωνία και στην εκπαίδευση, με κύριο σκοπό την προώθηση της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και την αειφορική ανάπτυξη (σελ. 10).

Στην 7η Συνάντηση των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης Ραμσάρ αναδείχθηκε η εξέχουσα σημασία της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των κοινωνικών ομάδων στη διατήρηση και διαχείριση των υγροτόπων. Όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη κλήθηκαν να ορίσουν Εστιακά Σημεία με σκοπό την προώθηση της επικοινωνίας, της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τους υγροτόπους στη χώρα τους (σελ. 11).

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης-ΕΕΠΦ γιόρτασε τα 50 χρόνια από την ίδρυσή της με πανηγυρική εκδήλωση, στις 24 Οκτωβρίου, στην αίθουσα τελετών της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Η επέτειος ήταν συμβολική και για το περιβαλλοντικό κίνημα στην Ελλάδα στο σύνολό του, εφόσον η ΕΕΠΦ είναι η πρώτη οργάνωση που δραστηριοποιήθηκε στη χώρα μας, σε πανελλήνια κλίμακα, για την προστασία της φύσης (σελ. 12).

Έφυγε από κοντά μας ένας σπουδαίος δάσκαλος και λαμπρός επιστήμονας, ο καθηγητής Ζαφείρης Παπαζαφειρίου (σελ. 13).

Φυσικές ομορφιές, ευκαιρίες για εναλλακτικό τουρισμό, ποικιλία τοπικών προϊόντων, οικισμούς με ιδιαίτερα γνωρίσματα, γνωριμία με σημαντικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού επιφυλάσσει για τον επισκέπτη το ορεινό σύμπλεγμα του Ελικώνα (σελ. 14-15).

Το Γραφείο Ραμσάρ προσκαλεί στις 2 Φεβρουαρίου 2002, όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη, καθώς και όλη την οικογένεια Ραμσάρ ανά τον κόσμο, να γιορτάσουν την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων με το σύνθημα "Βοηθήστε μας να σώσουμε την πολιτισμική κληρονομιά των υγροτόπων του κόσμου. Εξάλλου, είναι δική σας" (σελ. 16).

Η επετειακή εκδήλωση για τα 10 χρόνια του ΕΚΒΥ

Το 1991, όταν το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων ξεκίνησε τη λειτουργία του, διέθετε τόσο ακαδημαϊκά γνωρίσματα όσο και γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν συνήθως τις επιτυχημένες επιχειρήσεις: προσήλωση στη δράση, εμμονή να παράγεται έργο και αγωνία το έργο αυτό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ελληνικής φύσης και να είναι άμεσα ωφέλιμο.

Κατά τη δεκαετή παρουσία του, το ΕΚΒΥ:

- παρήγαγε γνώση και παρείχε πληροφόρηση,
- παρακολουθούσε μεταβολές και κινδύνους και προειδοποιούσε γι' αυτούς,
- ευαισθητοποιούσε το κοινό στην ανάγκη της αειφορικής χρήσης των πόρων,
- προωθούσε την εκπαίδευση και την κατάρτιση,
- μελετούσε τις εξελίξεις στα θέματα των φυσικών πόρων,
- και υπέβαλλε προτάσεις για συγκεκριμένες δράσεις αλλά και για γενικότερη πολιτική, συμβατή με την αρχή της αειφορίας.

Με τον τρόπο αυτό προώθησε την επίτευξη του σκοπού του που είναι η αειφορική διαχείριση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων -υδατικών, εδαφικών και γενετικών- στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο.

Η Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του ΕΚΒΥ, κ. Νίκη Γουλανδρή, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Το έργο του κατά τα τελευταία δέκα έτη αποτυπώνεται σε περισσότερα από 70 έργα, στην πλειονότητά τους μεγάλα, εκ των οποίων τα 15 ήταν διεθνή. Διαχειρίστηκε 4,5 δις δρχ, από τα οποία τα 2 δις προέρχονταν από κοινοτικούς πόρους, προς όφελος της φύσης στην Ελλάδα. Παρήγαγε εργασίες που αποτυπώθηκαν σε περίπου 200 δημοσιεύσεις, εκθέσεις και παρουσιάσεις και σε ισάριθμες πρόσθετες εκδόσεις. Δημιούργησε δεσμούς συνεργασίας με περισσότερους από 100 οργανισμούς στην Ελλάδα και περίπου 50 αλλοδαπούς ή υπερεθνικούς οργανισμούς, παράγοντας, ανταλλάσσοντας και μεταφέροντας τεχνογνωσία.

Το έργο αυτό παρουσίασε φέτος το ΕΚΒΥ, εορτάζοντας τα 10 έτη της δημιουργικής του πορείας. Οι εκδηλώσεις εορτασμού κάποιας επετείου ενός φορέα είναι ευκαιρίες για να αναπολήσει το προσωπικό τα επιτεύγματά του. Η εκδήλωση, όμως, του ΕΚΒΥ για τα 10 έτη από την ίδρυσή του έπρεπε να αποφύγει την εσωστρέφεια για τρεις λόγους: πρώτον η ίδρυσή του οφείλεται σε προσπάθειες πολλών ετών και εκατοντάδων ατόμων, δεύτερον τη δεκαετή λειτουργία του στήριξαν πλήθος φορέων (π.χ. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπουργεία, πανεπιστήμια, περιβαλλοντικές οργανώσεις), εκπρόσωποι των οποίων συμμετείχαν σε αμέτρητες ομάδες εργασίας μαζί με μέλη του προσωπικού του, τρίτον, μολονότι οι πανηγυρικοί λόγοι και οι απολογισμοί είναι πάντα χρήσιμοι, ιδρύματα όπως το ΕΚΒΥ πρέπει με κάθε ευκαιρία να δείχνουν σε ποια προβλήματα των πολιτών μπορούν να βοηθήσουν και πώς.

Με βάση αυτές τις σκέψεις οργανώθηκε η επετειακή εκδή-

λωση που έγινε στις 20 Νοεμβρίου 2001 στο Κέντρο ΓΑΙΑ του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, στην Κηφισιά. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους η Υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Ροδούλα Ζήση, ο Γενικός Γραμματέας της Σύμβασης Ραμσάρ κ. Delmar Blasco, ο ευρωβουλευτής κ. Ιωάννης Μαρίνος, οι βουλευτές κ. Θεόδωρος Κολιοπάνος και κ. Έλσα Παπαδημητρίου, ο πρώην Γενικός Γραμματέας του ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Ηλίας Μπεριάτος, ο Γενικός Διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Ιωάννης Βουρνάς, οι επικεφαλές και τα στελέχη των οικείων Διευθύνσεων και Τμημάτων των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Γεωργίας, Παιδείας και Ανάπτυξης και ο σύμβουλος της Συντονιστικής Μονάδας MedWet κ. Θύμιος Παπαγιάννης. Επίσης, ο Πρύτανης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ανδρέας Καραμάνος, εκπρόσωποι πανεπιστημίων, της Ιεράς Μονής Προφήτου Ηλία Πρεβέζης, του Αγροκτήματος του ΑΠΘ, της ΔΕΗ, του Δικτύου Περιβαλλοντικών Οργανώσεων κ.ά.

Συγχαρητήρια μηνύματα για την επέτειο απέστειλαν ο Υπουργός Γεωργίας κ. Γεώργιος Δρυς, ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βουλευτές, ο επίτιμος αντιπρόεδρος του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση κ. Luc Hoffmann, καθηγητές ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων, διεθνείς και εθνικές περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.ά.

Η Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του ΕΚΒΥ, κ. Νίκη Γουλανδρή, χαιρέτησε τους προσκεκλημένους αναφερόμενη στους σκοπούς, στις αρχές και στα έργα του Μουσείου

Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, που οδήγησαν το ΥΠΕΧΩΔΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνουν στον αιώνιοστο Άγγελο Γουλανδρή να αναλάβει την ίδρυση του ΕΚΒΥ. Ολοκληρώνοντας την ιστορική αναδρομή, η κ. Γουλανδρή εξέφρασε τις ευχαριστίες της στα πολιτικά και υπηρεσιακά πρόσωπα που συνέβαλαν στη δημιουργία και στη λειτουργία του ΕΚΒΥ, όπως στους κ. Στέφανο Μάνο, κ. Κώστα Λαλιώτη, κ. Ευάγγελο Βενιζέλο, κ. Έλσα Παπαδημητρίου, κ. Ελισάβετ Παπαζώη, κ. Θεόδωρο Κολιοπάνο, κ. Αλέκο Βούλγαρη και κ. Ηλία Μπεριάτο, στους Γενικούς Διευθυντές κ. Ιωάννη Βουρνά του ΥΠΕΧΩΔΕ και κ. Βασίλη Γιωτάκη του Υπ. Γεωργίας, στις κατά καιρούς Διευθύντριες της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, κ. Θεανώ Κελαϊδή, κ. Ευδοκία Μπασουκέα και κ. Κωνσταντίνα Χατζηχρηστίδου, στις Προϊστάμενες που ηγήθηκαν του Τμήματος Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, κ. Χρυσούλα Κούρτελη, κ. Δήμητρα Σπάλα, κ. Σοφία Μαρκοπούλου και κ. Αλεξάνδρα Βλαντού, σε όλα τα στελέχη διοίκησης των κεντρικών και νομαρχιακών υπηρεσιών των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Γεωργίας και Παιδείας, καθώς και του Αγροκτήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ιδιαίτερες θερμές ευχαριστίες απηύθυνε στον κ. L. Hoffmann, "έναν μεγάλο φίλο της Ελλάδας και ειδικότερα των υγροτόπων", όπως τον χαρακτήρισε, και στην ΧΙ Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ουσιαστική συμβολή της στην ίδρυση του ΕΚΒΥ, ειδικότερα δε στον τότε Γενικό Διευθυντή της, κ. Bringhamst, και τους κ.κ. Stuffman, Klein και Julien.

Η έναρξη της επετειακής ημερίδας έγινε από την Υφυπουργό ΠΕΧΩΔΕ, κ. Ροδούλα Ζήση, η οποία εξέφρασε την εμπιστοσύνη της στο ΕΚΒΥ για ένα ευοίωνο μέλλον, και τη συνέχιση της συμπαραστάσης του ΥΠΕΧΩΔΕ. "...Στεκόμαστε με θαυμασμό και ικανοποίηση μπροστά στον απολογισμό αυτής της επετείου και στον προγραμματισμό που η νέα δυναμική ορίζει. Νιώθουμε μια ασφάλεια και μια σιγουριά πως ο νέος βηματισμός θα είναι και σταθερός και παραγωγικός και προς όφελος των αξιών που υπηρετούν οι στόχοι. Αυτούς τους στόχους θα υπηρετήσουμε όλοι μας. Οι προκλήσεις της εποχής είναι μεγάλες, αλλά και η βούληση να ανταποκριθούμε σε αυτές δυναμώνει την πρωτοβουλία και τη δραστηριότητα. Οι ευχές μας συνοδεύονται από τις δεσμεύσεις μας και αυτές είναι η ουσία του δικού μου χαιρετισμού ως Υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ...".

Ο Υπουργός Πολιτισμού, κ. Ε. Βενιζέλος στη επιστολή του τόνισε μεταξύ άλλων: "...Το γεγονός ότι οι υγρότοποι και οι βιότοποι αποτελούν φυσικούς πόρους του Πλανήτη μας έχει πλέον γίνει συνείδηση στην κοινωνία των πολιτών, στοιχείο απαραίτητο για την ολοκληρωμένη αειφόρο διαχείρισή τους, καθώς η μέριμνα της πολιτείας ασφαλώς δεν αρκεί. Απαιτείται η ευαισθητοποίηση, συναίνεση και ενεργός συμμετοχή όλων μας, κάτι που πράττει με υποδειγματικό τρόπο το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων, που συμπληρώνει φέτος δέκα γόνιμα χρόνια δράσης στην υπηρεσία της αειφόρου διαχείρισης των ανανεώσιμων πόρων...".

Η Υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Ροδούλα Ζήση, φωτο. Αρχείο ΕΚΒΥ

Ο Γενικός Γραμματέας της Σύμβασης Ραμόν κ. Delmar Blasco, φωτο. Αρχείο ΕΚΒΥ

Ο κ. Delmar Blasco, Γενικός Γραμματέας της Σύμβασης Ραμσάρ, στην ομιλία του εξήρε τη συνεισφορά της Ελληνικής Πολιτείας στα διεθνή θέματα και ιδίως στην πρωτοβουλία για τους Μεσογειακούς Υγροτόπους (MedWet), στην επιτυχία της οποίας συνέβαλλε καθοριστικά το ΕΚΒΥ. Τόνισε πως ο τρόπος εργασίας του ΕΚΒΥ μπορεί να αποτελέσει πρότυπο και για άλλες χώρες.

Η εκδήλωση περιέλαβε την παρουσίαση των αρχών λειτουργίας του ιδρύματος, του παραχθέντος έργου του και των μελλοντικών προοπτικών από τον Πρόεδρο του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΕΚΒΥ, καθηγητή Π.Α. Γεράκη και τη Διευθύντρια του ΕΚΒΥ, κ. Ευτυχία Αλεξανδρίδου. Η παρουσίαση ολοκληρώθηκε με προβολή ειδικής ταινίας που περιελάμβανε εικόνες από τον θαυμαστό κόσμο της ελληνικής φύσης και από τις προσπάθειες του ΕΚΒΥ να συμβάλλει στη διατήρησή της.

Στους προσκεκλημένους διανεμήθηκαν δύο έντυπα με πληροφορίες για το έργο του ΕΚΒΥ κατά την πρώτη του δεκαετία. Το πρώτο, *"Έργα και Μελέτες"*, περιέχει πλήρη κατάλογο. Το δεύτερο, *"10 χρόνια ΕΚΒΥ: Δεκαετία Έργα"*, περιέχει εκτενείς περιλήψεις των 13 μεγαλύτερων και αντιπροσωπευτικότερων έργων που υλοποίησε το ίδρυμα. Ζωντανό, όμως, δείγμα της δυνατότητας του ΕΚΒΥ να συμβάλλει στην άμβλυνση ενός σπουδαίου προβλήματος που απασχολεί όλους τους Έλληνες πολίτες, του υδατικού προβλήματος, αποτέλεσαν οι εισηγήσεις στελεχών και συμβούλων του, στο δεύτερο μέρος της εορταστικής εκδήλωσης.

Το κεντρικό θέμα ήταν **"Οικοσυστήματα και Υδατικό Πρόβλημα"** και αναπτύχθηκε με τις ακόλουθες παρουσιάσεις:

- Η συμβολή της αειφορικής διαχείρισης των ανανεώσιμων φυσικών πόρων στην άμβλυνση του υδατικού προβλήματος, *Γιώργος Ζαλίδης*.
- Τομεακές πολιτικές στη διαχείριση υδατικών πόρων, *Στέφανος Φωτίου*.
- Υδατικοί πόροι και διαχείριση φυσικών οικοσυστημάτων, *Θάλεια Λαζαρίδου*.
- Η αποκατάσταση και η χρήση των υγροτόπων ως μέσα διαχείρισης υδατικών πόρων, *Δημήτριος Παπαδήμος*.
- Η συνεισφορά της ενημέρωσης των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων στην ολοκληρωμένη διαχείριση, *Μαρία Κατσακιώρη*.

Από την παρουσίαση του πολυδιάστατου προβλήματος της αειφορικής διαχείρισης των υδατικών πόρων, αναδείχθηκε ότι η έλλειψη επαρκούς ποσότητας και ποιότητας νερού, ήδη έντονη σε πολλές περιοχές της χώρας, αναμένεται στο άμεσο

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

μέλλον να ενταθεί και να επεκταθεί ακόμη περισσότερο. Η άμβλυνση του προβλήματος αυτού δεν θα προέλθει από κάποια τεχνολογική επανάσταση, αλλά μέσα από την ανάπτυξη πολλών και σύνθετων προσεγγίσεων. Μία από τις προσεγγίσεις αυτές βασίζεται στην κατανόηση τόσο της αλληλεπίδρασης των φυσικών οικοσυστημάτων με τη λεκάνη απορροής στην οποία ανήκουν, όσο και του ρόλου που έχουν οι λειτουργίες των οικοσυστημάτων στη δίαιτα των υδάτων της λεκάνης απορροής τους.

Επίσης, τονίσθηκε ιδιαίτερα ο ρόλος των φυσικών οικοσυστημάτων. Ειδικότερα, τα φυσικά οικοσυστήματα (π.χ. δασικά, υγροτοπικά) με τις λειτουργίες που επιτελούν, αφενός επηρεάζουν το υδατικό ισοζύγιο της λεκάνης απορροής τους, αφετέρου επηρεάζονται από τις χρήσεις που υπάρχουν σε αυτήν. Είναι, επομένως, απαραίτητη η κατάλληλη κατανομή νερού στις διάφορες χρήσεις, ώστε τα φυσικά οικοσυστήματα να διατηρούνται αλλά και να εκπληρώνουν τον ρόλο τους ως παράγοντες βελτίωσης της ποιότητας ζωής και προμήθειας περισσότερου και καθαρότερου νερού στους χρήστες.

Ο βαθμός επιτέλεσης των διαφόρων λειτουργιών των οικοσυστημάτων, καθώς και η χωρική τους κατανομή στη λεκάνη απορροής, επηρεάζουν την ποσότητα και ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων υδατικών πόρων και συνεισφέρουν στη διατήρηση της ποιότητας των εδαφικών πόρων και της βιοποικιλότητας. Φυσικές λειτουργίες όπως η αποθήκευση νερού, η στήριξη τροφικών πλεγμάτων, η παγίδευση ιζημάτων και τοξικών ουσιών, ο εμπλουτισμός των υπογείων υδροφορέων κ.λπ. μπορούν να συνεισφέρουν στη διατήρηση και διαχείριση των υδατικών πόρων στη λεκάνη απορροής των φυσικών οικοσυστημάτων.

Μέθοδοι και εργαλεία που το ΕΚΒΥ έχει προτείνει ή και εφαρμόσει, όπως η ανόρθωση και αποκατάσταση υγροτόπων,

επίσης, η συμμετοχή των εμπλεκομένων κοινωνικών ομάδων σε όλα τα στάδια διαχείρισης μέσα από προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε διατυπώθηκαν ενδιαφέρουσες απόψεις που κάλυψαν ποικιλία θεμάτων. Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην ανάγκη ευρείας συνεργασίας προκειμένου η χώρα μας να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που δίνει η πρόσφατη Οδηγία Πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους, με τρόπους που να υπηρετούν πολλαπλούς σκοπούς, καθώς και στον κυρίαρχο ρόλο που πρέπει να έχει η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των χρηστών των υδατικών πόρων. Επιστημάνθηκε η

δημιουργία τεχνητών υγροτόπων και η υδρολογική προσομοίωση του υγροτόπου και της λεκάνης απορροής του, μπορούν να βοηθήσουν στην πιο ορθολογική κατανομή του νερού και στη βελτίωση της ποιότητάς του. Παράλληλα, το ΕΚΒΥ προωθεί τις αρχές που προαναφέρθηκαν στη διαδικασία σχεδιασμού μέτρων τομεακών πολιτικών. Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και ειδικότερα των υγροτόπων εντός της λεκάνης απορροής τους, οι αρχές αυτές εξειδικεύονται και με βάση τις απαιτήσεις της νέας Οδηγίας Πλαίσιο 2000/60Κ/ΕΕ για τα ύδατα. Προωθείται,

θρου εξαπείας της συνεχιζόμενης εγκατάλειψής της από τους νέους και τέθηκε το ερώτημα πώς μπορούν οι δράσεις προστασίας της φύσης να βοηθήσουν στην αναχαίτιση του φαινομένου. Η επιδοκιμασία που είχαν την καλοσύνη να εκφράσουν αρκετοί προσκεκλημένοι για την έως τώρα πορεία του ΕΚΒΥ ήταν μεν μεγάλη ικανοποίηση για το προσωπικό του, αλλά και ενίσχυση της αγωνίας του να φανεί αντάξιο και στο μέλλον.

Π.Α. Γεράκης

Οι καθηγητές κ.κ. Σ. Ντάφης, Γ. Ζαλίδης και Π. Α. Γεράκης, φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Φωτ. Αρχείο EKBV / Έγχρωμων

Με την έννοια τοπίο ορίζεται το οπτικό αποτέλεσμα του συνδυασμού του ανάγλυφου του εδάφους και του μωσαϊκού της χωροδιάταξης των διαφόρων οικοσυστημάτων, φυσικών και ανθρωπογενών (δάση, λιβάδια, θαμνώνες, φρύγανα, γεωργικές καλλιέργειες και οικισμοί), μιας συγκεκριμένης περιοχής. Η εικόνα του τοπίου, εφόσον θεωρείται οπτικό αποτέλεσμα, εξαρτάται από τη θέση του παρατηρητή. Είναι, επομένως, το τοπίο ένα δυναμικό σύστημα που μεταβάλλεται με τις εποχές του έτους και με την πάροδο του χρόνου.

Η αποκατάσταση του τοπίου

Η αλλοίωση του τοπίου αφορά τη διάσπαση της συνοχής του ή τη μεταβολή του μωσαϊκού της χωροδιάταξης των οικοσυστημάτων. Η αλλοίωση συμβαίνει όταν μεταβάλλονται οι χρήσεις ή προστίθενται νέες, ή όταν μεταβάλλεται η ποσοστιαία αναλογία της χωροδιάταξης των οικοσυστημάτων σε βάρος, ή προς όφελος, άλλων.

Ως παράδειγμα, οι δρόμοι αποτελούν στοιχεία του τοπίου, η κατασκευή όμως ενός νέου μεγάλου δρόμου προκαλεί βέβαια μια διάσπαση της συνοχής του τοπίου και συνεπώς αλλοίωσή του. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορούμε να μιλήσουμε για αποκατάσταση του τοπίου, αλλά για την πληρέστερη δυνατή συνάρθρωση (εναρμόνιση) της οδού στο δεδομένο τοπίο, ώστε να ενοχλεί κατά το δυνατόν λιγότερο η παρουσία της.

Η συνάρθρωση της οδού μπορεί να επιτευχθεί με τρεις τρόπους. Ο πρώτος είναι παθητικός και αφορά την ορθή χάραξη της οδού, η οποία πρέπει να προσαρμόζεται στα δεδομένα ενός τοπίου και κυρίως στη μορφολογία του εδάφους. Πρέπει να αποφεύγεται, κατά το δυνατόν, η δημιουργία μεγάλων εκχωματώσεων και επιχωματώσεων, διότι αυτά είναι που διασπούν περισσότερο το τοπίο και λιγότερο το κατάστρωμα της οδού. Τη μικρότερη δυνατή διάσπαση σε ορεινά τοπία προκαλούν οι σήραγγες, μια πρακτική που εφαρμόζουν κυρίως οι Ιταλοί και οι Ελβετοί, αλλά αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό και για λόγους κόστους και για λόγους γεωλογικού υποθέματος.

Ο δεύτερος τρόπος είναι η τεχνητή παρέμβαση με τη δημιουργία φυτοκαλύμματος τόσο στα πρηνή του δρόμου

όσο και στις επιχώσεις, καθώς και στις διαχωριστικές νησίδες, όταν αυτές υπάρχουν στους αυτοκινητόδρομους. Στην περίπτωση αυτή παίζει αποφασιστικό ρόλο για την πληρέστερη δυνατή συνάρθρωση ενός δρόμου με το τοπίο της εκάστοτε περιοχής, η σωστή εκλογή των φυτικών ειδών που θα χρησιμοποιηθούν. Τα είδη αυτά πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στο αβιοτικό (κλίμα-έδαφος) καθώς και στο βιοτικό περιβάλλον της περιοχής. Από αυτή την άποψη τα πλέον κατάλληλα είδη είναι εκείνα των γειτονικών φυσικών οικοσυστημάτων (φυτοκοινωνιών). Η οικολογική όμως προσαρμοστικότητα των ειδών δεν αρκεί πάντοτε από μόνη της για την επιλογή τους. Τα είδη αυτά πρέπει επίσης να ανταποκρίνονται στους επιμέρους σκοπούς ή συνδυασμούς σκοπών της χρήσης τους. Οι σκοποί αυτοί μπορεί να είναι η στερέωση των πρανών, η βελτίωση της αισθητικής, η μείωση των θορύβων κ.λπ. Συνεπώς, βασική προϋπόθεση για μια αρμονική συνάρθρωση του δρόμου με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής είναι η επιλογή ειδών που ανήκουν στη σύνθεση των γειτονικών φυσικών φυτοκοινωνιών.

Ο τρίτος τρόπος είναι η φυσική φυτοκάλυψη των πρανών, η οποία κατά κανόνα γίνεται με είδη πρόσκοπα ή και άλλα είδη των γειτονικών φυσικών φυτοκοινωνιών. Η μέθοδος αυτή είναι η ασφαλέστερη και η φθηνότερη. Η ταχύτητα φυσικής κάλυψης των πρανών

εξαρτάται από την κλίση και το ύψος των πρανών, από τη φύση των εδαφών των εκχωμάτων και επιχωμάτων και από τη σύνθεση των φυσικών φυτοκοινωνιών. Ο χρόνος που απαιτείται για να καλυφθούν πλήρως τα πρανή, ανάλογα και με τους παραπάνω παράγοντες, ανέρχεται σε 15-20 έτη. Συνήθως απαιτείται μια περίοδος 5-10 ετών για τη φυσική σταθεροποίηση των πρανών και μετά από αυτή την περίοδο, ανάλογα και με την κατάσταση των εδαφών και τη φύση τους, τα πρανή καλύπτονται αρκετά γρήγορα και συχνά παρατηρείται διαδοχή των ειδών ανάλογη με εκείνη που παρατηρείται μετά από πυρκαγιά. Στο αρχικό στάδιο κυριαρχούν τα ψυχανθή και βαθμιαία εμφανίζονται τα άλλα είδη. Η μέθοδος αυτή, όπως τονίσθηκε, είναι η ασφαλέστερη και η φθηνότερη, όμως η κάλυψη των πρανών είναι βραδεία.

Στην πράξη ακολουθούνται και οι τρεις τρόποι. Η χάραξη ενός δρόμου πρέπει, κατά το δυνατόν, να προσαρμόζεται στο ανάγλυφο της περιοχής και να εναρμονίζεται με αυτό. Όπου είναι δυνατόν και δεν συντρέχουν άλλοι λόγοι, είναι καλό να αφήνεται η φύση να εργασθεί για μας και όταν η φυσική αποκατάσταση των πρανών είναι δύσκολη, τότε να επεμβαίνουμε τεχνητά κάνοντας σωστή επιλογή των ειδών ανάμεσα από εκείνα που συνθέτουν τις φυσικές φυτοκοινωνίες της περιοχής.

Σπύρος Ντάφης

Κάτω Όλυμπος. Φωτ. Αρχείο EKBV / Έγχρωμον

Φωτ. Αρχείο EKBV / Έγχρωμον

Επιτροπή για την Εκπαίδευση και την Επικοινωνία

Η Επιτροπή για την Εκπαίδευση και την Επικοινωνία είναι μία από τις έξι επίσημες Επιτροπές της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης- IUCN. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο δίκτυο ειδικών στην επικοινωνία και στην εκπαίδευση, με κύριο σκοπό την προώθηση της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και την αειφορική ανάπτυξη.

Το πρόγραμμα εργασιών της Επιτροπής αυτής είναι εγκεκριμένο από τα μέλη της Ένωσης, στα οποία περιλαμβάνονται κράτη, περιβαλλοντικές οργανώσεις, ερευνητικά ιδρύματα και οργανισμοί.

Οι ειδικοί που συμμετέχουν στην Επιτροπή προσφέρουν σε εθελοντική βάση τις γνώσεις τους στη χάραξη της πολιτικής της IUCN για την εκπαίδευση και την επικοινωνία, καθώς και για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση και την αξιολόγηση περιβαλλοντικών έργων. Το εκδοτικό έργο της Επιτροπής περιλαμβάνει ενημερωτικά φυλλάδια, βιβλία, μελέτες, άρθρα, εκθέσεις, ηλεκτρονική εφημερίδα και εκπαιδευτικό υλικό, για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση ctn@hq.iucn.org.

Η Επιτροπή δραστηριοποιείται σε παγκόσμιο επίπεδο και διοικητικά αντιπροσωπεύεται από άτομα διορισμένα σε τοπικά και περιφερειακά γραφεία στις 11 περιφέρειες της IUCN, στην Αφρική, στην Αμερική, στην Ασία και στην Ευρώπη. Ειδικότερα, στην Ευρώπη η Επιτροπή περιλαμβάνει τα περιφερειακά γραφεία της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης και έχει μακρόχρονη ιστορία που ξεκινά τη δεκαετία του 1950, όπου στην πραγματικότητα ήταν το κυρίως λειτουργικό τμήμα της Επιτροπής διεθνώς. Σήμερα, πρόεδρος της Επιτροπής είναι η κ. Denise Hamu και πρόεδρος του

κλάδου της στην Ευρώπη είναι η κ. Monica Lieschke από την Αυστρία. Η Δυτική Ευρώπη αντιπροσωπεύεται από την κ. Susana Calvo από το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Ισπανίας και η Ανατολική από την κ. Anna Kalinowska από το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Πολωνίας. Σύμβουλος είναι ο κ. Peter Bos από το Υπουργείο Γεωργίας της Ολλανδίας.

Το πρόγραμμα του ευρωπαϊκού κλάδου της Επιτροπής για την εκπαίδευση και την επικοινωνία είναι πλούσιο σε θέματα και περιλαμβάνει ποικιλία δρώμενων. Κάθε έτος οργανώνονται συναντήσεις εργασίας που ανακεφαλαιώνουν τις νέες γνώσεις στο σχετικό πεδίο μελέτης.

Για παράδειγμα, το 2001 το θέμα που απασχόλησε την ετήσια συνάντηση ήταν η ανάδειξη της βιοποικιλότητας σε προστατευόμενες περιοχές, το έτος 2000 αφορούσε τις υποδομές ενημέρωσης σε προστατευόμενες περιοχές, ενώ το 1999 το θέμα που συζητήθηκε είχε τίτλο "Μαθαίνοντας την αειφορία: προωθώντας την κατανόηση στις προστατευόμενες περιοχές". Το 1998 η Επιτροπή διοργάνωσε στην Αυστρία και στην Ουγγαρία συνάντηση εργασίας με θέμα "Μαθαίνοντας στις προστατευόμενες περιοχές πώς να αξιολογούμε την ποιότητά τους" και το 1997, στην Πολωνία, συνάντηση με τίτλο "Βιοποικιλότητα και αειφόροι τρόποι ζωής-δημιουργώντας νέες συνεργασίες".

Οι προστατευόμενες περιοχές χρησιμοποιήθηκαν ως παραδείγματα για αειφορική διαχείριση και μελετήθηκαν τόσο από εκπαιδευτικούς όσο και από διαχειριστές ο ρόλος της εκπαίδευσης και της επικοινωνίας στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών και των μετόχων, δηλαδή όσων εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στη διαχείριση των περιοχών και έχουν υλικό ή άυλο συμφέρον.

Επιπλέον, η Επιτροπή για την Εκπαίδευση και την Επικοινωνία διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση σχεδίου της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα. Σχεδίασε το πρόγραμμα Δράση 3 στη Δημόσια Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση, το οποίο συνδιευθύνει με το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τη Διατήρηση της Φύσης (ECNC).

Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο σχέδιο στρατηγικής, η Επιτροπή διευθύνει ένα επαγγελματικής ανάπτυξης πρόγραμμα για τη χρήση της επικοινωνίας σχετικά με τη βιοποικιλότητα, που απευθύνεται σε υπαλλήλους που απασχολούνται στον χώρο της επικοινωνίας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, το 1998 κρατικές υπηρεσίες και μη κρατικές οργανώσεις από την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Τσεχία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία παρακολούθησαν ένα δεκαπενθήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο. Το σεμινάριο αυτό ήταν η συνέχεια του αντίστοιχου που διοργάνωσε η ECNC για στελέχη με θέμα την επικοινωνία ως μέσο πολιτικής για τη διατήρηση της φύσης.

Η υποστήριξη του προαναφερθέντος προγράμματος στις πέντε χώρες συνεχίζεται από την Επιτροπή και ήδη έχει παραχθεί εκπαιδευτικό υλικό. Πληροφορίες για το πρόγραμμα αυτό, καθώς και για το υπόλοιπο έργο της Επιτροπής είναι διαθέσιμες από την κ. Wendy Goldstein στη διεύθυνση wjg@hq.iucn.org ή στην ιστοσελίδα <http://info.iucn.org/iucnec/>.

Βασιλεία Αρτεμιάδου

CONVENTION ON WETLANDS
CONVENTION SUR LES ZONES HUMIDES
CONVENCIÓN SOBRE LOS HUMEDALES
(Ramsar, Iran, 1971)

Στην 7η Συνάντηση των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης Ραμσάρ (COP7), στην Κόστα Ρίκα το 1999, αναδείχθηκε η εξέχουσα σημασία της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των κοινωνικών ομάδων στη διατήρηση και διαχείριση των υγροτόπων.

Στη Συνάντηση εκείνη κλήθηκαν όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη να ορίσουν Εστιακά Σημεία (Focal Points) με σκοπό την προώθηση της επικοινωνίας, της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τους υγροτόπους στη χώρα τους (Communication, Education and Public Awareness Focal Points-CEPA). Τα Εστιακά αυτά Σημεία θα ήταν άτομα από κρατικές υπηρεσίες και μη κρατικές οργανώσεις, τα οποία μέσω των φορέων τους θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά σε ένα μεγάλο εύρος σχετικών θεμάτων. Κάθε μέλος θα έπρεπε να κοινοποιήσει στο Γραφείο Ραμσάρ τα Εστιακά του Σημεία.

Έμφαση στην επικοινωνία, ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Κ. Στασινός

Έως το τέλος του Σεπτεμβρίου 2000, 70 χώρες από όλο τον κόσμο ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα. Ανάμεσά τους ήταν και η Ελλάδα, στην οποία ως κρατικό Εστιακό Σημείο έχει ορισθεί η κ. Χριστίνα Ανδρικοπούλου από το Τμήμα Διαχείρισης του Φυσικού Περιβάλλοντος στο ΥΠΕΧΩΔΕ (tdfr@minenv.gr) και ως μη κρατικό Εστιακό Σημείο, η κ. Μαρία Κατσακιώρη (mariak@ekby.gr) από το ΕΚΒΥ.

Το πλαίσιο λειτουργίας των Εστιακών Σημείων προδιαγράφεται από το Πρόγραμμα Δράσης 1999-2002, που προέκυψε από την 7η Συνάντηση. Το πρόγραμμα αυτό υιοθετήθηκε στην ίδια συνάντηση από τα Συμβαλλόμενα Μέρη και χαράζει κατευθυντήριους άξονες στα μέλη (οργανισμούς και μη), στο Γραφείο Ραμσάρ και στους ενίοτε τοπικούς μετόχους, ώστε να αναπτύξουν δραστηριότητες στον τομέα της επικοινωνίας, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, οι οποίες θα υποστηρίζουν την εφαρμογή της Σύμβασης Ραμσάρ σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Ειδικότερα, τα Εστιακά Σημεία σε κάθε χώρα θα πρέπει να εξασφαλίσουν:

- την αποδοχή από το κοινό της Σύμβασης Ραμσάρ και των σκοπών της,
- τη δημιουργία επαφών, δομών και

μηχανισμών απαραίτητων για την αποτελεσματική επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων,

- τη συνεχή ενημέρωση σχετικά με τη στρατηγική που θα ακολουθείται και τα προγράμματα που θα υιοθετούνται,
- την ουσιαστική συμμετοχή στη χάραξη της στρατηγικής των προγραμμάτων και δράσεων σχετικά με την επικοινωνία, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση για τους υγροτόπους,
- την παροχή διοικητικής υποβοήθησης σε αυτά τα προγράμματα,
- τη δραστηριοποίηση με σκοπό την ανεύρεση απαραίτητων πόρων για την εκπόνηση αυτών των προγραμμάτων.

Τα Εστιακά Σημεία φέρουν την ευθύνη να συμβάλλουν στον σχεδιασμό εθνικού σχεδίου δράσης για την επικοινωνία, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση στη χώρα τους και στην αξιολόγησή του. Αρκετές χώρες έως σήμερα έχουν καταρτίσει εθνικό σχέδιο δράσης για τα ανωτέρω ζητήματα.

Αναλυτικά στοιχεία για τις δραστηριότητες του Γραφείου Ραμσάρ σχετικά με την ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και επικοινωνία παρουσιάζονται στη διεύθυνση www.ramsar.org.

Βασιλεία Αρτεμιάδου

Τα 50 χρόνια της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης-ΕΕΠΦ γιόρτασε τα 50 χρόνια από την ίδρυσή της με πανηγυρική εκδήλωση στις 24 Οκτωβρίου, στην αίθουσα τελετών της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Η επέτειος ήταν συμβολική και για το περιβαλλοντικό κίνημα στην Ελλάδα στο σύνολό του, εφόσον η ΕΕΠΦ είναι η πρώτη οργάνωση που δραστηριοποιήθηκε στη χώρα μας, σε πανελλήνια κλίμακα, για την προστασία της φύσης. Πλήθος μελών και φίλων της ΕΕΠΦ ενημερώθηκε για την εξέλιξη της Εταιρείας και του περιβαλλοντικού κινήματος στην Ελλάδα και χειροκρότησε τη φετινή απονομή του βραβείου "Βύρων Αντίπας" σε αδελφές οργανώσεις που επιτέλεσαν, σε κοινή δράση με την ΕΕΠΦ, σπουδαίο έργο για την προστασία της ελληνικής φύσης.

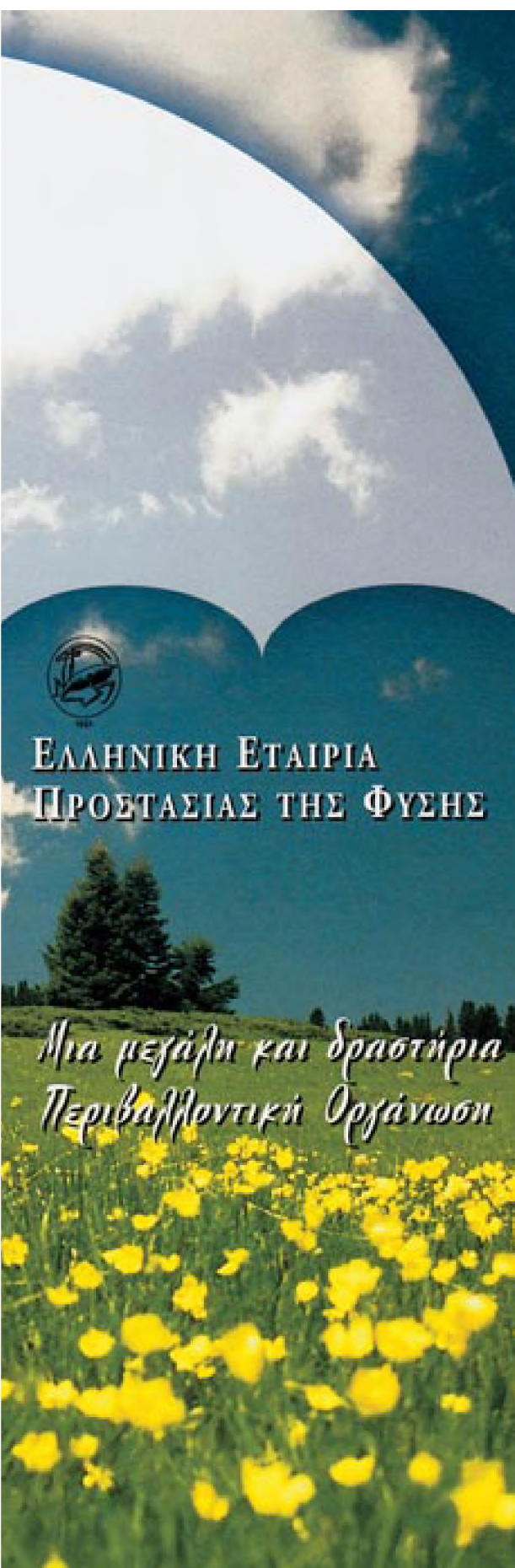
Ο Επίτιμος Πρόεδρος της ΕΕΠΦ, κ. Πέτρος Μπρούσαλης, περιέγραψε τα γεγονότα της πρωτοποριακής για την εποχή ίδρυσής της, το 1951, από πενήντα σημαίνουσες προσωπικότητες.

Ο σημερινός Πρόεδρος, κ. Γιώργος Σφήκας, συνόψισε στη συνέχεια την εξέλιξη της ΕΕΠΦ και την ουσιαστική συμβολή της στην ίδρυση εθνικών δρυμών και άλλων προστατευόμενων περιοχών, στην προστασία απειλούμενων ειδών αλλά και στην υπογραφή, εκ μέρους της Ελλάδας, της διεθνούς Σύμβασης Ραμσάρ από τον τότε και επί 30 χρόνια Γενικό Γραμματέα της Εταιρείας, Βύρωνα Αντίπα. Αναφέρθηκε επίσης στη συντονισμένη προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της ΕΕΠΦ, όπως οι "Γαλάζιες Σημαίες", οι "Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον", τα "Οικολογικά Σχολεία", η "Φύση Χωρίς Σκουπίδια", οι "Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου" κ.ά., στα οποία συμμετέχουν εκατοντάδες εκπαιδευτικών, χιλιάδες μαθητών καθώς και η Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλοι φορείς σε όλη την Ελλάδα.

Δίνοντας ένα διαφορετικό τόνο στην εκδήλωση, ο κ. Μάριος Πλωρίτης σχολίασε με γλαφυρότητα την άρρηκτη σχέση των αρχαίων Ελλήνων με τη φύση, με αναφορές στο φιλόσοφο Ζήνωνα, "ο ο ο ο", όπως και στα κείμενα άλλων φιλοσόφων της εποχής.

Στα πλαίσια της εκδήλωσης επιδόθηκε το ετήσιο βραβείο "Βύρων Αντίπας" για το 2001 στην Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στην Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και στο Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση-Ελλάς, για τους κοινούς περιβαλλοντικούς αγώνες που έχουν διεξαγάγει με επιτυχία, σε θέματα όπως η εκτροπή του Αχελώου, ο καθορισμός της κυνηγετικής περιόδου, η αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος και το κωπηλατοδρόμιο στον Σχινιά.

Οι εκπρόσωποι των οργανώσεων, κ.κ. Κώστας Καρράς, Δημήτρης Μπούσμπουρας και Δημήτρης Καραβέλλας, ευχαρίστησαν την ΕΕΠΦ για την τιμή της απονομής και τόνισαν την υποχρέωση προστασίας της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, τη σημασία του εθελοντισμού σε συνδυασμό με καλή γνώση του αντικειμένου και την επιτέλεση, εκ μέρους των περιβαλλοντικών οργανώσεων, ολοκληρωμένου παρεμβατικού έργου προς την πολιτεία και την κοινωνία.

Ζαφείρης Παπαζαφειρίου

1932-2001

Ο Ζαφείρης εκοιμήθη στις 7 Νοεμβρίου 2001. Τον αποχαιρέτησαν εκατοντάδες φίλοι, συνεργάτες και μαθητές του. Σπούδασε Γεωπονία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Πολύ δύσκολα φοιτητικά χρόνια εξαπτίας του θανάτου του πατέρα του. Μετά τη στρατιωτική του θητεία υπηρέτησε για κάποιο διάστημα ως βοηθός στο Εργαστήριο Υδραυλικής και Εγγείων Βελτιώσεων, ασχολούμενος περισσότερο με τον σχεδιασμό αρδευτικών δικτύων. Μετεκπαιδεύθηκε στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, από όπου πήρε το πτυχίο του Πολιτικού Μηχανικού και το Διδακτορικό Δίπλωμα. Επέστρεψε στη θέση του στο Εργαστήριο Υδραυλικής του ΑΠΘ και έφθασε στη βαθμίδα του καθηγητή.

Ο Ζαφείρης συνδύαζε όλα τα χαρίσματα του επιστήμονα και του δάσκαλου. Το θέμα που αγαπούσε πιο πολύ ήταν οι αρδεύσεις. Τα σχετικά συγγράμματα που μας άφησε είναι ό,τι καλύτερο έχει γραφεί ως τώρα στην Ελλάδα για έναν τομέα που αφορά όχι μόνο τον αγρότη, αλλά και κάθε πολίτη. Πάγια ήταν η επιμονή του να βρίσκει εφικτές λύσεις και να αμφισβητεί παλιές αντιλήψεις. Λάτρευε να μεταδίδει γνώσεις και προβληματισμούς όχι μόνο στην αίθουσα διδασκαλίας, αλλά και οπουδήποτε τον καλούσαν. Αφιέρωνε ώρες ατελείωτες να βοηθάει και να συμβουλεύει σαν πατέρας τους φοιτητές του.

Οι νεότεροί του θα θυμούνται τη διδασκαλία του και την αγάπη του. Οι σύγχρονοί του θα θυμούνται τον ανεκτίμητο φίλο τον οποίο μπορούσαν πάντα να εμπιστεύονται, τον καλосυνάτο σαρκασμό του, τη ζεστή συντροφιά του, την ατσάλινη θέληση.

Ο Ζαφείρης ήταν από τους πρώτους έλληνες ειδικούς επί των υδατικών πόρων που ασχολήθηκαν με την οικολογική και περιβαλλοντική διάσταση της χρήσης των πόρων αυτών. Για παράδειγμα, η επί υφηγεσία διατριβή του εστιάστηκε στη θεώρηση μιας λίμνης όχι ως αποθήκης, αλλά ως οικοσυστήματος. Επίσης, δεν έπαυε επί 25 έτη να εξηγεί και να προειδοποιεί για τις δυσμενείς συνέπειες που θα προκληθούν στα εδάφη μας, αν δεν προσέξουμε τι ποιότητα αρδευτικού νερού χρησιμοποιούμε και πώς το χρησιμοποιούμε. Η πιο πρόσφατη συνεισφορά του στο περιβάλλον της πατρίδας μας ήταν ότι υπήρξε ο συντονιστής ομάδας εργασίας που εκπόνησε το "Σχέδιο Στρατηγικής για τους Υδατικούς Πόρους", το οποίο παρουσιάστηκε στο Κέντρο ΓΑΙΑ τον Φεβρουάριο του 2000.

Μακαρίζω τον επί σαράντα πέντε χρόνια αδελφικό μου φίλο Ζαφείρη Παπαζαφειρίου, γιατί δεν άφησε κενό γνώσης. Τις πολύτιμες γνώσεις του είχε φροντίσει να τις χαρίσει απλόχερα σε δεκάδες άξιους μαθητές του, μερικοί από τους οποίους είναι συνεργάτες του ΕΚΒΥ. Η αναχώρησή του μας στερεί την ανθρωπιά του. Το ΕΚΒΥ συμμερίζεται την οδύνη της συζύγου του Ελένης και των παιδιών του, Αγάπης και Χρήστου.

Π.Α. Γεράκης

ΕΛΙΚΩΝΑΣ

Το άλλο βουνό των Μουσών

Φυσικές ομορφιές, ευκαιρίες για εναλλακτικό τουρισμό, ποικιλία τοπικών προϊόντων, οικισμούς με ιδιαίτερα γνωρίσματα, γνωριμία με σημαντικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού επιφυλάσσει για τον επισκέπτη το ορεινό σύμπλεγμα του Ελικώνα.

Ο Ελικώνας αποτελεί το φυσικό σύνορο μεταξύ των Νομών Βοιωτίας και Φωκίδας. Κατοικήθηκε από τα νεολιθικά χρόνια, αποτέλεσε λίκνο πολιτισμού, κέντρο της χριστιανικής λατρείας, χώρο εθνικών αγώνων. Στις πλαγιές του συναντούμε ποικιλία αγροοικοσυστημάτων, ενώ είναι φημισμένα και τα κτηνοτροφικά του προϊόντα.

Το λεύκωμα "Ελικώνας, Το βουνό των Μουσών" είναι ένα θαυμάσιο φωτογραφικό ταξίδι στην περιοχή. Τα κείμενα δίνουν πληροφορίες για τις τοποθεσίες φυσικής ομορφιάς και τον πολιτισμό του τόπου (την ιστορία, τη μνημειακή λατρεία, την αρχιτεκτονική κληρονομιά, την οικονομία, τα μοναστήρια).

Η πρώτη γραπτή αναφορά στον Ελικώνα γίνεται στη Θεογονία του Ησίοδου στην περίφημη επίκληση των Ελικωνιάδων Μουσών. Στο ελικώνιο άλσος διοργανώνονταν από τον 3ο π.Χ. αιώνα τα λεγόμενα Μουσεία, οι γιορτές των Μουσών, που περιελάμβαναν αγώνες για επικούς ποιητές, αυλωδούς και αυλητές. Στο τέλος του προηγούμενου αιώνα βρέθηκαν τα εννέα βάθρα των αγαλμάτων των μουσών.

Ο Πausanias περιγράφει τον Ελικώνα ως το πιο γόνιμο και πλούσιο βουνό από άποψη βλάστησης και θαυματουργών βοτάνων. Οι περισσότερες κορυφές του Ελικώνα είναι δασωμένες. Τα δάση αυτά σε συνδυασμό με γυμνά οροπέδια, γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, εναλλαγή υψομέτρων και νερά, δημιουργούν εξαιρετικές

αισθητικά και ποικιλόμορφες συνθέσεις τοπίων.

Από τους 20 οικισμούς που συναντά ο επισκέπτης πολλοί αποτελούν συνέχεια αρχαίων. Κυρίαρχο δομικό υλικό είναι η πέτρα.

Την ανάπτυξη της οικονομίας ευνόησε από τον 17ο αιώνα η παραχώρηση προνομίων στους κατοίκους της περιοχής από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Το άφθονο νερό υπήρξε κινητήρια δύναμη για πολλά εργαστήρια και βιοτεχνίες. Σήμερα, παρά την επικράτηση του πρωτογενούς τομέα στην απασχόληση των κατοίκων του Ελικώνα, υψηλή είναι η συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα στο τοπικό εισόδημα. Το γεγονός αυτό είναι ασυνήθιστο για ορεινή-ημιορεινή περιοχή, αλλά οφείλεται στην ύπαρξη αρκετών μονάδων μεταποίησης στην ευρύτερη περιοχή.

Μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος Leader έχει δοθεί ώθηση στην δημιουργία μικρών επιχειρήσεων που ασχο-

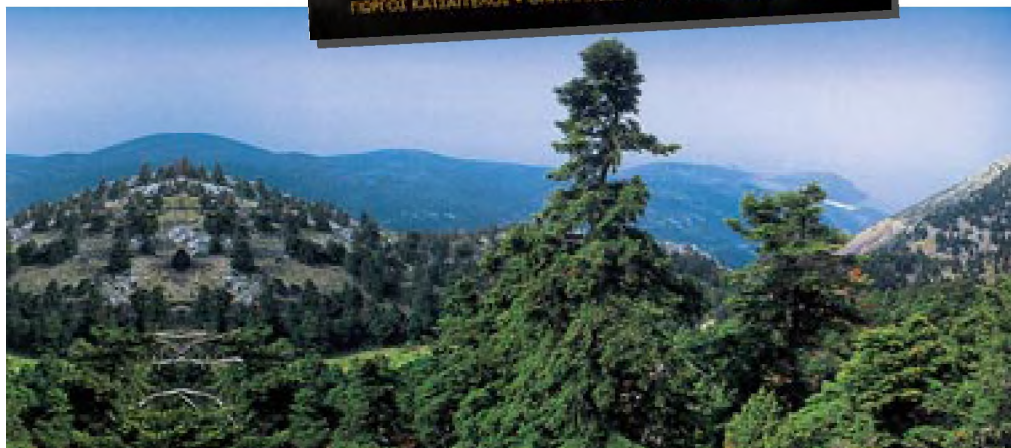
λούνται με προϊόντα της τοπικής παράδοσης.

"Είναι και οι παραδόσεις και τα έθιμα στον τρόπο ζωής και στην κοινωνική ζωή. Είναι ακόμη η μουσική και οι ήχοι ενός πολιτισμού που δεν καθορίζονται μόνο από τους ανθρώπους αλλά και από τον τόπο τους, τον Ελικώνα", διαβάζουμε στο τέλος του βιβλίου.

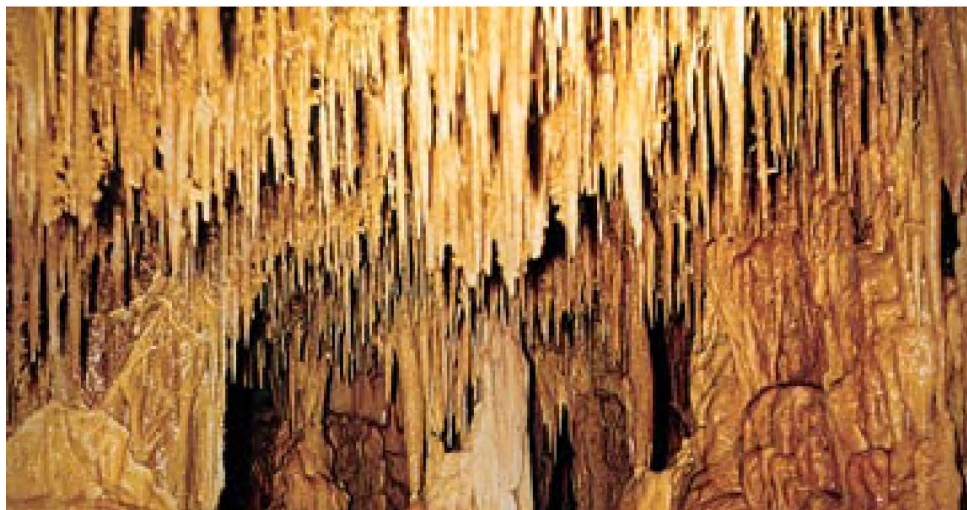
Η έκδοση είναι αποτέλεσμα της δημιουργικής συνεργασίας του Γιώργου Κατσάγγελου, Επίκουρου Καθηγητή στη Σχολή Καλών Τεχνών, ΑΠΘ, της Όλγας Ιακωβίδου, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας στο Τμήμα Γεωπονίας, ΑΠΘ και της Αναστασίας Βαλαβανίδου, Αρχιτέκτονα Μηχανικού, που ειδικεύεται σε θέματα ιστορίας, αρχιτεκτονικής και μουσειολογίας.

Η εκδοτική πρωτοβουλία ανήκει στην Εταιρεία Προστασίας και Ανάπτυξης ΕΛΙΚΩΝΑΣ Α.Ε. με τη συγχρηματοδότηση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II.

Σοφία Ξεντίδου

Οι Έλληνες Σπηλαιολόγοι διακρίνονται

Σύμπλεγμα από σταλακτίτες και σταλαγμίτες από το σπήλαιο των Πετραλώνων

Η Ελλάδα υπερψηφίσθηκε από τους εκπροσώπους 25 χωρών, οι οποίοι συμμετείχαν στο 13ο Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Σπηλαιολογίας, ως τόπος διεξαγωγής του επόμενου συνεδρίου το 2005, με διοργανώτρια την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία. Η εμπιστοσύνη των συνέδρων καταξιώνει την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία ως μια από τις σπουδαιότερες σπηλαιολογικές οργανώσεις στον κόσμο, που έχει να επιδείξει 51 χρόνια έντονης δραστηριότητας στον χώρο.

Το θέμα του 13ου Συνεδρίου, που πραγματοποιήθηκε στη Βραζιλία, αφορούσε τη "Σπηλαιολογία στην 3η χιλιετία-Ανάπτυξη των σπηλαιοπεριβαλλόντων" και περιελάμ-

βανε παράλληλα συμπόσια Βιοσπηλαιολογίας, Αρχαιολογίας, Σπηλαιοκατάδυσης και προστασίας κ.ά. Η ελληνική αποστολή εκπροσωπήθηκε από τον κ. Γ. Θεοδώρου, Αντιπρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, την κ. Γκιώνη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και τον κ. Γ. Αντωνόπουλο, οι οποίοι με ομιλίες, ανακοινώσεις, πολυμέσα και έντυπο υλικό υποστήριξαν την υποψηφιότητα της Ελλάδας για τη διοργάνωση του επόμενου συνεδρίου. Το Δ.Σ. της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας ελπίζει και εύχεται η τιμητική αυτή διάκριση να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί από όλους τους αρμόδιους φορείς.

Βασιλεία Αρτεμιάδου

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

✓ Τον Μάρτιο του 2002 διοργανώνεται στη Θεσσαλονίκη το 1ο Περιβαλλοντικό Συνέδριο Μακεδονίας από την Ένωση Ελλήνων Χημικών-Περιφερειακό Τμήμα Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας. Πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση eexmaced@the.forthnet.gr

✓ Στις 9-13 Σεπτεμβρίου 2002 διοργανώνεται από την Υπηρεσία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Δανίας, διεθνές συνέδριο με θέμα "Η περιβαλλοντική ενημέρωση ως εργαλείο προώθησης της αειφόρου ανάπτυξης" στο Elsinore της Δανίας με την υποστήριξη της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης-IUCN, των αντίστοιχων υπηρεσιών και οργανισμών της Δανίας και πληθώρας μεγάλων διεθνών οργανισμών. Πληροφορίες: www.interpretation2002.dk.

✓ Κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Εβδομάδας για το Νερό, στις 11-17 Αυγούστου 2002, διοργανώνεται στη Στοκχόλμη διεθνές συμπόσιο με θέμα "Balancing Competing Water Uses-Present Status and New Prospects". Πληροφορίες: <http://www.siwi.org/sws2002/sws2002.html>.

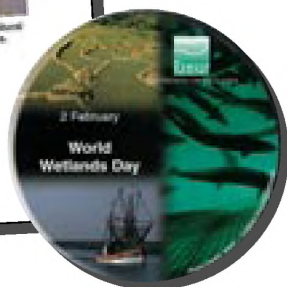
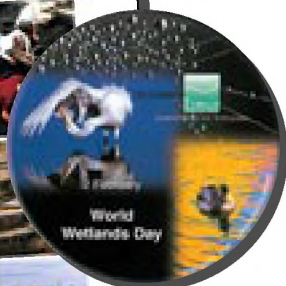
Το ΕΚΒΥ σας εύχεται
Χρόνια Πολλά
και
ευτυχισμένο
το καινούργιο έτος

02.02.02

Παγκόσμια ημέρα για τους υγροτόπους

Το νερό και οι υγροτόποι διαμόρφωσαν ανέκαθεν την ανθρώπινη ζωή. Από την αυγή του πολιτισμού του ο άνθρωπος κατοίκησε κοντά στους υγροτόπους, χρησιμοποίησε τους φυσικούς τους πόρους, διαχειρίστηκε το νερό τους με ποικίλους τρόπους και ανέπτυξε άρρηκτους πολιτισμικούς δεσμούς.

Στον εορτασμό των πολιτισμικών αυτών δεσμών, στις 2 Φεβρουαρίου 2002, προσκαλεί το Γραφείο Ραμσάρ όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη, καθώς και όλη την οικογένεια Ραμσάρ ανά τον κόσμο, με το σύνθημα "Βοηθήστε μας να σώσουμε την πολιτισμική κληρονομιά των υγροτόπων του κόσμου. Εξάλλου, είναι δική σας".

Την ημέρα αυτή, παροτρύνονται όλοι οι αρμόδιοι φορείς να τονίσουν τις πολιτισμικές αξίες των υγροτόπων. Ειδικότερα, στο βόρειο ημισφαίριο η σχολική κοινότητα, που λειτουργεί κανονικά, ενθαρρύνεται μαζί με τα μέσα ενημέρωσης να επιστρατεύσουν τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους για να ευαισθητοποιήσουν το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού. Στο νότιο ημισφαίριο, όπου η Ημέρα των Υγροτόπων βρίσκεται τους περισσότερους στις θερινές διακοπές τους, προτείνεται η προβολή των εθίμων και των εκδηλώσεων που σχετίζονται με το νερό, ως ευκαιρία για την ανάδειξη του πολύπλευρου πολιτισμικού ρόλου των υγροτοπικών συστημάτων στην ανθρώπινη ζωή.

Ήδη το Γραφείο Ραμσάρ διανέμει σχετικά έντυπα καθώς και ηλεκτρονικό υλικό, το οποίο είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση http://ramsar.org/wwd2002_index.htm. Επιπλέον, απευθύνει πρόσκληση σε όλους τους συμμετέχοντες να του γνωστοποιήσουν τις πολιτισμικές εκδηλώσεις της περιοχής τους που σχετίζονται με τους υγροτόπους καθώς και τα σχέδιά τους για τον εορτασμό της ημέρας αυτής.

Οι εκδηλώσεις της 2ας Φεβρουαρίου 2002 αποτελούν το πρελούδιο της 8ης Συνάντησης των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης Ραμσάρ που διοργανώνεται στη Βαλένθια της Ισπανίας, στις 18-22 Νοεμβρίου 2002. Η συνάντηση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς είναι η πρώτη φορά που τα Συμβαλλόμενα Μέρη εστιάζουν στην πολιτισμική διάσταση των υγροτοπικών συστημάτων ως βασικό παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αειφορική διαχείρισή τους.

Βασιλεία Αρτεμιάδου

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 41

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,

Τηλ. 0310 473.320 - Φαξ: 0310 471.795

E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακώρη

Συντακτική Επιτροπή: Βασιλεία Αρτεμιάδου, Ηλίας Δημητριάδης,

Μαρία Κατσακώρη, Θάλεια Λαζαρίδου, Σπύρος Ντάφης,

Δημήτρης Παπαδήμος

Φιλολογική επιμέλεια: Χρυσούλα Λιόντα

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλίωνης

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS

Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.

